

EKONOMSKO I PASTORALNO VIJEĆE

Nikola ŠKALABRIN, Đakovo

Sažetak

Autor polazi od činjenice da je II. vatikanski sabor naglasio važnost suradnje između svih vjernika u izgradnji Crkve. Ta se suradnja ostvaruje, među ostalim, i kroz djelovanje dvaju vijeća: ekonomsko i pastoralno. Izvori su mu dokumenti II. vatikanskog sabora, M. P. *Ecclesiae Sanctae*, Direktorij za pastoralnu službu biskupa *Ecclesiae imago*, Okružnica Kongregacije za kler *Omnes christifideles*, a posebnu težinu pridaje odredbama Zakonika kanonskoga prava o spomenutim vijećima.

Spasenjsko se poslanje čitavog Božjeg naroda u kojem vjernici imaju svoj dio odgovornosti, prema svojem položaju u Crkvi, ne smije ograničiti isključivo na poslanje posvećenih pastira ili crkvene hijerarhije, nego ono sa sobom donosi suradnju svih vjernika.

Članak ima dva dijela: u prvom se govori o vijećima na razini biskupije, a u drugom o vijećima na razini župe.

Ključne riječi: dijecezanski biskup, župnik, biskupija, župa, pastoralno vijeće, ekonomsko vijeće, savjetodavni glas, odlučujući glas.

Sabor je naglasio važnost suradnje između klerika, redovnika i laika u izgradnji Crkve. Ta se suradnja, među ostalim, treba ostvariti kroz osnivanje i djelovanje različitih vijeća.

Zakonik kanonskoga prava predviđa dva vijeća kako na razini biskupije tako i na razini župe: ekonomsko i pastoralno vijeće.¹ Ta vijeća imaju isti naziv, ali se razlikuju po mnogim obilježjima a osobito po opsegu svoga djelovanja. Dok biskupijska vijeća pomažu biskupu u upravljanju vremenitim dobrima biskupije i u pastoralnom radu u biskupiji, župna vijeća pomažu župniku u unapređivanju pastoralne djelatnosti i u upravljanju vremenitim dobrima župe.

¹ O ostalim tijelima na razini biskupije usp. N. ŠKALABRIN, *Biskupijska sinoda*, u: *BS* 69 (1999.), 73–89.

I. BISKUPIJSKA VIJEĆA

1. Ekonomsko vijeće (kann. 492-493)

Ekonomsko vijeće (*consilium a rebus oeconomicis*) je tijelo koje je uspostavljeno za upravljanje vremenitim dobrima biskupije.

Već je i prijašnji Zakonik predviđao ekonomsko vijeće, a u kan. 1520 obvezivao je biskupa da uspostavi »upravni odbor«² na biskupijskoj razini.

Ekonomsko vijeće i biskupijski ekonom pripadaju kuriji, premda njihova služba sačinjava jedan zaseban odio, s vlastitim djelovanjem, ponajviše samostalnim. Imajući u vidu reformu nadarbinskog sustava i ugovore potpisane između Svete Stolice i Republike Hrvatske, treba predvidjeti da će ekonomsko upravljanje imati sve važniju i složeniju funkciju u biskupijskoj kuriji.³

Ekonomsko vijeće vrši funkciju savjetovanja, kontrole i programiranja. Njegova se mjerodavnost proteže na sva crkvena dobra koja postoje u biskupiji i koja su podložna biskupovoj vlasti.

1) Osnutak i sastav: kan. 492, §§ 1-3

Osnivanje je ekonomskog vijeća *obvezatno* za svaku biskupiju. Nijedan biskup ne može sebe smatrati izuzetim od te odredbe, imajući u vidu važnost ovlasti koje se tom vijeću daju.

Vijeće se sastoji od barem trojice vjernika. Ekonomskom vijeću mogu pripadati bilo klerici, bilo redovnici, pa čak i laici⁴, muškarci i žene. Opći izraz »vjernici« nikoga ne isključuje. Samo se traži:

- da budu stručni u ekonomiji i u svjetovnom pravu, budući da se radi o čisto tehničkom tijelu;
- da se odlikuju poštenjem (kan. 492, § 1), a to je moralna kvaliteta koja je neophodno potrebna za svaku crkvenu službu.

² A. CRNICA, *Priručnik kanonskoga prava Katoličke Crkve*, Zagreb, 1945., str. 287, br. 928. Prema kan. 1520, § 1 svaki je ordinarij bio dužan da ustanovi odbor: »*Consilium instituat*«.

³ O reformi nadarbinskog sustava usp. kann. 1272 i 1274. U skladu s Ugovorom između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, koji je potpisan 9. listopada 1998. u Zagrebu, Hrvatska biskupska konferencija osnovala je »Središnju ustanovu za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika«. Sličnu takvu ustanovu osnovale su i sve biskupije u Hrvatskoj. »Ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika« u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji osnovana je 4. travnja 1999.

⁴ Usp. *Communicationes* 5 (1973.), 229: »*Hoc Consilium constare debet tribus saltem personis, clericis et laicis, in re oeconomica peritis...*«.

Vijeću *predsjeda* sam dijecezanski biskup, ili njegov ovlaštenik, koji ipak ne pripadaju vijeću u strogom smislu riječi.

Imenovanje članova vijeća pripada biskupu, koji po sebi nije dužan tražiti savjet ili mišljenje od bilo kojeg tijela. Međutim, očito je da ga razboritost obvezuje da o tome raspravi sa zborom savjetnika i s drugima koji su odgovorni u biskupijskoj kuriji.

Članovi se ekonomskog vijeća imenuju na 5 godina. Predviđeno je i ponovno imenovanje za druga petogodišta (kan. 492, § 2) bez ikakvog ograničenja.⁵ Posebnost te odredbe diktira prijeka potreba da se osigura kontinuitet službe kojoj promjene mogu nanijeti štetu. S druge pak strane, s razboritim imenovanjem na »pet godina«, ublažene su eventualne opasnosti i moguća iznenađenja.⁶

Iz ekonomskog su vijeća isključene osobe koje su s biskupom povezane krvnim srodstvom ili tazbinom sve do četvrtog stupnja (kan. 492, § 3). Ta odredba može izgledati stroža od one koja je određena u kan. 478, § 2, a koja zabranjuje biskupu da povjeri službu generalnog ili biskupskog vikara samo nekom svom »krvnom« srodniku. Međutim, u slučaju kan. 478 tazbina nije moguća, osim u iznimnim slučajevima, imajući u vidu da su generalni i biskupski vikar svećenici koje obvezuje zakon o celibatu.

2) Zadaće: kan. 493

Zadaće su ekonomskog vijeća, s dodanim obvezama, određene u Knjizi V. Zakonika koja nosi naslov: *Vremenita crkvena dobra*. Što se obveza tiče, i članovi ekonomskog vijeća trebaju se držati, obdržavajući ono što treba obdržavati (*servatis servandis*), kan. 1282 i onih koji slijede, a odnose se na obveze svih upravitelja crkvenim dobrima. Članovi ekonomskog vijeća napose:

– moraju obavljati svoje zadaće u ime Crkve, prema pravnoj odredbi (kan. 1282);

– moraju prisegom zajamčiti da će dobro i vjerno upravljati (kan. 1283, br. 1);

– ne smiju samovoljno napustiti preuzetu službu (kan. 1289).

Prema kann. 493 i 494, § 3, zadaća je ekonomskog vijeća:

– svake godine, prema uputama dijecezanskog biskupa, pripremiti predračun primitaka i izdataka koji se predviđaju za sveukupno upravljanje biskupijom u idućoj godini;

⁵ Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 214.

⁶ Usp. L. CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I., Libri I-II-III, ED, Napoli, 1988., str. 578.

– potvrditi račun primitaka i izdataka, koji sastavlja ekonom prema odredbi kan. 494, § 4;

– odrediti opće kriterije, na kojima se treba nadahnuti upravljanje biskupijskim dobrima (kan. 494, § 3).

Daljnje zadaće:

– ekonomsko vijeće imenuje novog biskupijskog ekonoma, ako biskupijski ekonom bude izabran za dijecezanskog upravitelja (kan. 423, § 2);

– ispituje račune koje svake godine moraju podnijeti upravitelji svih crkvenih dobara (kan. 1287, § 1).

3) Savjet ili pristanak

Funkcija je ekonomskog vijeća da pomogne dijecezanskom biskupu u upravljanju biskupijskim vremenitim dobrima. Ta je funkcija po sebi *savjetodavna*, ali je katkada i *odlučujuća*, ukoliko je biskupu potreban pristanak tog vijeća.

1. Predviđeno je obično *mišljenje* ili *savjet*:

– za imenovanje i uklanjanje biskupijskog ekonoma (kan. 494, § 2);

– za obavljanje poslova koji su od veće važnosti (kan. 1277);

– za nametanje umjerenog doprinosa za potrebe biskupije (kan. 1263);

– za određivanje poslova koji prelaze granice i način redovitog upravljanja, s obzirom na pravne osobe podložne vlasti dijecezanskog biskupa (kan. 1281, § 2);

– s obzirom na novac i pokretna dobra doznačena kao zakladna glavница (kan. 1305);

– s obzirom na smanjenje obveza za nabožne svrhe, osim misnih obveza (kan. 1310, § 2).

2. Propisan je *pristanak*:

– za sve poslove izvanrednog upravljanja (kan. 1277);

– za otuđenje biskupijskih dobara ili za otuđenje dobara koja pripadaju pravnim osobama koje su podložne vlasti dijecezanskog biskupa i čija je vrijednost u granicama najmanjeg i najvećeg iznosa što ga svaka biskupska konferencija treba da odredi za svoje područje (kan. 1292, § 1).⁷

⁷ U vezi s kan. 1292, § 1 Hrvatska je biskupska konferencija odredila: »najmanji iznos – 100.000 američkih dolara; najveći iznos – 300.000 američkih dolara«, o čemu usp. *Službene vijesti Hrvatske biskupske konferencije* 2 (1994.), 10. Treba reći da ta odredba nije precizna. Naime, umjesto »američkih dolara« treba stajati »USA dolara«, jer su i kanadski dolari »američki dolari«.

Za otuđenje stvari kojih vrijednost prelazi najviši iznos, ili za otuđenje stvari darovanih Crkvi zavjetom, ili za otuđenje dragocjenih stvari zbog umjetnosti ili povijesti, za valjanost otuđenja traži se dopuštenje Svete Stolice (kan. 1292, § 2).

4) Odnosi između zbora savjetnika i ekonomskog vijeća

S obzirom na odnose između zbora savjetnika i ekonomskog vijeća treba svakako reći da zbor savjetnika ima veću važnost od ekonomskog vijeća.⁸

U biskupijskom ekonomskom upravljanju, kod poslova »od veće važnosti«, oba se tijela moraju saslušati, a u nekim se slučajevima traži i njihov pristanak (kann. 1277 i 1292) prije donošenja odluke za određene poslove.

Praksa koja se razvija dovodi nas do podjele mjerodavnosti. Tako npr. na ekonomsko vijeće spada iznijeti tehničko-administrativna mišljenja, a na zbor savjetnika spada iznijeti mišljenja i pastoralne procjene.

Vremenski se mora najprije saslušati ekonomsko vijeće, a zatim zbor savjetnika, koji, vodeći računa o iznesenim tehničkim mišljenjima, te polazeći od mnogo širih i kompleksnijih pretpostavki, kao što su pastoralne, iznosi vlastito mišljenje na cjelovitiji, pa prema tome i na odgovorniji način.

U slučaju da se ta dva tijela razilaze, dijecezanska će vlast morati procijeniti snagu navedenih razloga, imajući uvijek u vidu vrhovni cilj Crkve: »*salus animarum*«, koji u pastoralu nalazi mnogo širi odjek nego u čistoj ekonomiji.⁹

2. Pastoralno vijeće (kann. 511-514)

Pastoralno vijeće (*consilium pastorale*) nije postojalo u prijašnjem crkvenom zakonodavstvu. Riječ je o novoj ustanovi koja je djelo II. vatikanskog sabora. Teološki se temelji na načelu »zajedništva« i »sudjelovanja« Božjeg naroda na tajni i na crkvenim aktivnostima, po krštenju, koje pritijelovljuje Kristu i Crkvi.

Pastoralno se vijeće izričito predviđa u saborskim dekretima *Christus Dominus* 27 i *Ad Gentes* 30. Sabor je u CD 27, 5 izrazio snažnu želju da se pastoralno

⁸ Usp. B. FELICE, *Il Consiglio dei consultori*, Tip. BI-ME-Molinella (Bologna), 1984., str. 7.

⁹ Usp. B. FELICE, *nav. dj.*, str. 8. O ekonomskom vijeću usp. još i L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, str. 576–581; E. OLIVARES, *Consiglio diocesano per gli affari economici (Consilium dioecesanum a rebus oeconomicis)*, u: *Nuovo Dizionario di diritto canonico*, a cura di Carlos Corral Salvador, Velasio De Paolis, Gianfranco Ghirlanda, San Paolo, Milano, 1993., str. 299–300.

vijeće ustanovi u svakoj biskupiji, ali ga nije nametao.¹⁰ Jednako se tako određuje i u M. P. *Ecclesiae Sanctae* Pavla VI. od 6. kolovoza 1966.¹¹

1) Opis i zadace

Novi Zakonik posvećuje biskupijskom pastoralnom vijeću 4 kanona. U kan. 511 uspostava je pastoralnog vijeća predviđena s jednom slabijom formulacijom nego što je to bilo u prethodnim dokumentima, jer se kaže da se pastoralno vijeće treba osnovati »ako to savjetuju pastoralne okolnosti«.¹²

Pastoralno vijeće je u fazi eksperimentiranja, zbog čega njegova narav i njegove mjerodavnosti očekuju da budu bolje definirane u krajevnom pravu. Od pastoralnog vijeća razlikuju se »Pastoralni sastanci«, koji se održavaju u nekim biskupijama, uz slobodno sudjelovanje svih vjernika ili njihovih skupina, pod predsjedanjem dijecezanskog biskupa. Prodiskutirani ili predloženi problemi na tim općim sastancima, kasnije se produbljuju u vlastitom sjedištu pastoralnog vijeća.

Ustanova biskupijskog pastoralnog vijeća ima svoju važnost i svoju vrijednost. Ona nije propisana, kao što je propisano prezbitersko vijeće (kan. 495, § 1), ali nije ni posve fakultativna u tom smislu da o njoj biskup može svojevóljno odlučiti. Dijecezanski će se biskup morati ravnati prema pastoralnim okolnostima, a ako mjesne prilike zahtijevaju postojanje pastoralnog vijeća, ono se mora osnovati (*constituatur*). Ta je zapovijed uvjetovana.¹³

Kad se jednom osnuje, pastoralno je vijeće »trajno«¹⁴ tijelo, koje ima svoju trajnost s obzirom na ustanovu, ali ne i s obzirom na djelovanje i članove (kann. 513, § 1 i 514, § 2), a razvija svoje funkcije s određenim kontinuitetom. Njegov

¹⁰ »Vrlo je poželjno da se u svakoj biskupiji osnuje posebno pastoralno vijeće, kojemu neka bude na čelu sam dijecezanski biskup i u kojem neka sudjeluju posebno izabrani svećenici, redovnici i laici. Zadaća je toga vijeća da istražuje i ispituje sve što se odnosi na pastoralni rad te donosi o tome praktične zaključke« (II. VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti*. Latinski i hrvatski, KS, Zagreb, 1970., str. 283).

¹¹ Usp. G. GHIRLANDA, *Consilio pastorale dioecetano (Consilium pastorale dioecesanum)*, u: *Nuovo Dizionario di diritto canonico, nav. dj.*, str. 301; usp. i AAS 58 (1966.), 766–767, br. 16–17.

¹² Usp. G. GHIRLANDA, str. 301.

¹³ Usp. L. CHIAPPETTA, str. 605.

¹⁴ Usp. *Ecclesiae Sanctae*, I., 16, § 2: »Pastoralno vijeće, koje ima samo savjetodavni glas, može se ustanoviti na razne načine. Redovito, makar je po svojoj naravi trajna ustanova, može biti privremeno, obzirom na članove i akciju, i prigodno, obzirom na njegovu zadaću. Biskup će ga moći sazvati kadgod mu se bude činilo zgodnim«. Hrvatski je prijevod preuzet iz: *NV* 28 (1978.), 363.

je karakter strogo biskupijski. Zakonik ne predviđa neko međubiskupijsko ili nacionalno pastoralno vijeće.¹⁵

Ako na nekom određenom području postoje hijerarhije različitih obreda, živo se preporučuje da pastoralno vijeće bude, u granicama mogućnosti, *međuobrednog karaktera*, tj. sastavljeno od svećenika, redovnika i laika različitih obreda.¹⁶

Što se tiče *posebnih funkcija* pastoralnog vijeća, Zakonik gotovo doslovce predlaže saborsku odluku, koja pastoralnom vijeću dodjeljuje zadaću istraživanja, prosuđivanja i predlaganja praktičnih zaključaka, pod vlašću biskupa, o onome što se tiče pastoralnog rada u biskupiji (kan. 511). Iz toga slijedi da pastoralno vijeće nije po sebi neka tehničko-organizacijska ustanova, tijelo za pastoralni program, povjerena mjerodavnim sektorima. Pastoralno je vijeće u biti tijelo koje *pomaze* biskupu, pa je ono stoga organ istraživanja, prosuđivanja i konkretnih predlaganja koja se odnose na pastoralno djelovanje i aktivnost biskupije. Međutim, ništa ne priječi da biskup proširi opseg mjerodavnosti pastoralnog vijeća, kao što se to već događa u mnogim biskupijama, ali samo u granicama pastoralnog djelovanja.¹⁷

Prema tome, pastoralno se vijeće razlikuje od prezbiterskog vijeća, kojega je zadaća da pruži vlastitu suradnju biskupu u upravljanju čitavom biskupijom (kan. 495, § 1).

2) Sastav

Prezbitersko vijeće je izraz biskupijskog prezbitarija, a pastoralno vijeće je izraz čitave crkvene zajednice, koje je biskup vidljivo središte i temelj jedinstva. Stoga se pastoralno vijeće *sastoji* od:

- klerika: svećenika i trajnih đakona;
- članova ustanova posvećenoga života, uz dozvolu mjerodavnog poglavara ili poglavarice;
- i osobito laika (kan. 512, § 1): »Bez obzira na oblik koji slobodno izabere dijecezanski biskup za sastav pastoralnog vijeća, veći dio članova treba da budu laici, budući da se biskupijska zajednica u najvećem dijelu sastoji od laika«.¹⁸

¹⁵ Usp. *Communicationes* 13 (1981.), 138.

¹⁶ Usp. *Ecclesiae Sanctae*, I., 16, § 5: »Gdje na istom području postoje Hijerarhije različitih obreda, veoma se preporučuje da, ako je to moguće, Pastoralno Vijeće bude međuobrednog karaktera, to jest da bude sastavljeno od klerika, Redovnika i laika raznih obreda« (*NV* 28 [1978.], 363).

¹⁷ Usp. L. CHIAPPETTA, str. 607.

¹⁸ Okružnica Kongregacije za kler *Omnes christifideles*, od 25. siječnja 1973., br. 7, 2, u: *Enchiridion Vaticanum* (u daljnjem tekstu: EV), 4/1911.

Način označavanja laika određuje dijecezanski biskup; njih mogu birati župna pastoralna vijeća ili neka druga tijela, a može ih sam biskup izravno imenovati. Na sjednice se mogu pozvati i nekatolici.¹⁹

U pastoralnom su vijeću predstavljene sve kategorije vjernika. Stoga je pastoralno vijeće očitovanje zajedništva među svim vjernicima, koji, pod vodstvom biskupa, vrše pravo i ispunjavaju obvezu suradnje, svatko prema vlastitoj karizmi i vlastitom položaju, u izgradnji Kristova Tijela, snagom svog sudjelovanja na trostrukoj Kristovoj službi (*munus*) po krštenju i potvrdi.²⁰ Odatle opća temeljna suodgovornost svih vjernika s obzirom na vršenje poslanja Crkve. Ipak sudjelovanje vjernika laika u poslanju Crkve nije isto kao i sudjelovanje posvećenih službenika s pastoralnom zadaćom. Doista, opće se svećeništvo vjernika i ministerijalno svećeništvo međusobno bitno razlikuju a ne samo po stupnju; ipak zbog činjenice što oba sudjeluju na jedinom Kristovom svećeništvu, jedno i drugo su u međusobnom odnosu, jer jedno i drugo imaju na svoj posebni način dio u Kristovu svećeništvu.²¹ Iz toga slijedi da Krist nije, s jedne strane, povjerio pastoralnu zadaću naučavanja, posvećivanja i upravljanja cijeloj zajednici vjernika, nego samo onima koji su preko sakramenta reda postavljeni u svetu službu, a s druge strane, da drugi vjernici, upravo zbog njihovog aktivnog sudjelovanja u apostolskom poslanju Crkve, mogu biti od djelotvorne pomoći pastirima u vršenju njihove službe. Očito je da kvalifikacija »pastoralno« dolazi od činjenice što to vijeće predlaže djelotvorne zaključke s obzirom na pastoralnu aktivnost a ne od činjenice što vrši pastoralnu službu upravljanja. U tome se pastoralno vijeće razlikuje od prezbiterskog vijeća i na tome se i temelji njegova fakultativnost.²²

Neophodno je potreban *uvjet* da ti vjernici budu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom. Prema kan. 512, § 1, odredba pastoralne razboritosti je i pravna odredba koja obvezuje.

Broj članova pastoralnog vijeća ne smije biti prevelik, tako da se ono može posvetiti vlastitoj zadaći na prikladan način.²³

Određivanje članova pastoralnog vijeća vrši se prema načinu koji odredi dijecezanski biskup: putem redovitog izbora a i putem izravnog imenovanja od strane samog biskupa. Po sebi je možda bolja mješovita metoda, slična onoj koja je naznačena u kan. 497 za prezbiterska vijeća: članovi koje bira baza, članovi »zbog povjerene im službe« i članovi koje imenuje biskup.

¹⁹ Usp. G. GHIRLANDA, str. 303.

²⁰ Usp. AA 2, 1; LG 32, 3; 30; CD 16, 1; kann. 204, § 1; 208–212; 216 i 879.

²¹ Usp. LG 10, 2.

²² Usp. G. GHIRLANDA, str. 302.

²³ Usp. Okružnicu *Omnes christifideles*, br. 7, 4, u: EV 4/1913.

Ipak je potreban jedan redoviti i raznoliki *izbor*, tako da se u pastoralnom vijeću ogleda savkoliki dio Božjeg naroda koji tvori biskupiju i da se imaju u vidu:

- različiti krajevi biskupije;
- društvena stanja;
- društvena zvanja;
- udio koji imaju u apostolatu, bilo pojedinačno bilo združeni s drugima (kan. 512, § 2).

Članovi pastoralnog vijeća trebaju biti brižljivo izabrani, tako da pruže potpunu garanciju u svakom pogledu. Oni se trebaju odlikovati:

- čvrstom vjerom;
- dobrim ponašanjem;
- razboritošću (kan. 512, § 3), u najširem smislu latinskog izraza »razboritosti« (*prudencia*): iskustvo i znanje, razboritost, pamet.²⁴

Pastoralno vijeće nema »po pravu« ovlast samouređenja, kao što to ima prezbitersko vijeće (kan. 496). Sastavljanje statuta po sebi pripada biskupu (kan. 513, § 1), koji ipak može povjeriti dužnost njegovog sastavljanja nekoj skupini ili komisiji prema svom vlastitom izboru i povjerenju, poštivajući pravo biskupova odobrenja prije nego što statut stupi na snagu.²⁵

3) Trajnost

U statutu treba odrediti *trajanje* pastoralnog vijeća, koje ne smije biti neograničeno, nego »na određeno vrijeme« (kan. 513, § 1). Odredba kan. 501, § 1, koja određuje djelomičnu ili potpunu obnovu prezbiterskog vijeća »tijekom pet godina«, nije propisana za pastoralno vijeće, ali je sigurno prikladna i za njega. Naime, bilo bi dobro da ne prestane istodobno čitavo vijeće, nego da se obnavlja kružnim sustavom.²⁶

Kad je biskupska stolica prazna, »po samom pravu« prestane pastoralno vijeće (kan. 513, § 2). Međutim, ništa ne priječi da onaj koji privremeno vrši funkcije ordinarija, ako to savjetuju okolnosti, sazove članove pastoralnog vijeća da se s njima savjetuje,²⁷ ali ne može sazvati vijeće kao takvo.

²⁴ Usp. L. CHIAPPETTA, str. 607–608.

²⁵ Usp. L. CHIAPPETTA, str. 608; usp. i G. GHIRLANDA, str. 302.

²⁶ Usp. G. GHIRLANDA, str. 303.

²⁷ Usp. Okružnicu *Omnes christifideles*, br. 11, u: *EV* 4/1921; usp. i G. GHIRLANDA, str. 302.

4) Savjetodavni glas

Pastoralno vijeće, kao i prezbitersko, ima samo *savjetodavni glas*. Rasprava se o nekom problemu može zaključiti putem glasovanja većine i manjine, ali to ne mijenja narav stvari. Glasovanje, koje ima za cilj samo da se formalno ustanova mišljenje pastoralnog vijeća, uvijek ostaje na savjetodavnoj razini, i ne stječe nikakvu obvezatnu vrijednost za biskupa. Ipak je jasno da »premda ostaje netaknuta sloboda i samostalnost koje mu punim pravom pripadaju, biskup ne može ne voditi računa o prijedlozima i sugestijama pastoralnog vijeća, napose ako je njihovo mišljenje jednodušno«. ²⁸ Novi Zakonik, govoreći općenito o savjetu, izričito tvrdi: »...iako poglavar nije obavezan prikloniti se njihovu, premda jednodušnom, mišljenju, ipak bez veoma važnog razloga prema svojem sudu neka ne odstupi od njihova mišljenja, osobito ako je jednodušno« (kan. 127, § 2, br. 2).

Kao što smo već spomenuli, *mjerodavnost* se pastoralnog vijeća odnosi na definiranje pastoralne aktivnosti biskupije, a ne odnosi se izravno na aktivnost upravljanja, koje je u mjerodavnosti prezbiterskog vijeća i zbora savjetnika. Pastoralnom vijeću po sebi pripada istraživanje, prosuđivanje i predlaganje praktičnih zaključaka o onome što se tiče pastoralnog rada u biskupiji (kan. 511).

5) Saziv i predsjedanje

Saziv pastoralnog vijeća, njegovo funkcioniranje, njegovo predsjedanje (sam ili preko drugih), sve su to stvari koje pripadaju biskupu, koji će se, po sličnosti s kan. 500, § 1, pobrinuti za dnevni red, određujući pitanja za raspravu ili prihvaćajući ona koja predlože članovi. Isto tako samo biskupu pripada da objavi ono o čemu se raspravljalo (kan. 514, § 1) na pastoralnom vijeću, a dok to ne bude, članovi su obvezni čuvati tajnu. ²⁹

Saziv pastoralnog vijeća ovisi o »potrebama apostolata«. Kan. 514, § 2 određuje najmanji broj saziva vijeća: »barem jedanput godišnje«. Ta obveza ima svoj razlog u činjenici što se u Zakoniku ne nalaze slučajevi u kojima bi biskup bio dužan saslušati mišljenje pastoralnog vijeća. Da nije određena učestalost saziva, kao u slučaju prezbiterskog vijeća, pastoralno bi se vijeće tako rijetko sastajalo što bi dovelo do uništenja same njegove ustanove. ³⁰

Daljnje odredbe koje se odnose na pastoralno vijeće:

- sudjelovanje pastoralnog vijeća na pokrajinskom saboru (kan. 443, § 5);
- sudjelovanje pastoralnog vijeća na biskupijskoj sinodi (kan. 463, § 1, br. 5).

²⁸ Okružnica *Omnes christifideles*, br. 8, 2, u: EV 4/1915.

²⁹ Usp. L. CHIAPPETTA, str. 609.

³⁰ Usp. G. GHIRLANDA, str. 302.

II. ŽUPNA VIJEĆA (KANN. 536-537)

Vidjeli smo da Zakonik na razini biskupije predviđa pastoralno i ekonomsko vijeće. I na razini su župe predviđena dva vijeća pod istim imenom, koja pomažu župniku u unapređivanju pastoralne djelatnosti i u upravljanju župnim dobrima.³¹

1. Pastoralno vijeće (kan. 536)

1) Osnivanje i povezanost s biskupijskim pastoralnim vijećem

Osnivanje pastoralnog vijeća (*consilium pastorale*) prepušteno je sudu dijecezanskog biskupa, koji se mora posavjetovati s prezbiterijskim vijećem.

Bitna normativa župnog pastoralnog vijeća sažeta je u kan. 536, ali postoji uska povezanost s biskupijskim pastoralnim vijećem, kako u naučnim i zakonskim izvorima, tako i u kanonskoj strukturi i u praktičnom ostvarenju. Stoga vjerujemo da se, za ispravno shvaćanje njegovog značenja, treba obratiti na dva stajališta Zakonika koja se odnose na biskupijsko pastoralno vijeće i točno ih primijeniti na župna pastoralna vijeća. Taj je odnos jasan u *Apostolicam Actuositatem* 26³², a javlja se i kasnije u Okružnici Kongregacije za kler *Omnes christifideles* od 25. siječnja 1973.,³³ i na još relevantniji način u važnom i znakovitom Pastoralnom direktoriju biskupa *Ecclesiae imago*, koji je također objavljen 1973.,³⁴ u kojem se tvrdi: »s ciljem da se učini što djelotvornijom aktivnost vijeća [biskupijskog pastoralnog], biskup može odrediti da se, budući da to traži dobro vjernika, u svakoj župi osnuje... župno pastoralno vijeće, i da se sva ta župna pastoralna vijeća usklade s biskupijskim vijećem. Župna će vijeća, sabrana po zonama, moći birati vlastite delegate koje će poslati na biskupijsko vijeće tako da čitava biskupijska zajednica bude svjesna da pruža biskupu, preko biskupijskog savjeta svoju suradnju«. ³⁵ Na temelju toga možemo iznijeti sljedeća promišljanja:

³¹ O svim navedenim tijelima Zakonik kanonskoga prava govori u Knjizi II.: *Božji narod*; Dio II.: *Hijerarhijsko uređenje Crkve*; Odsjek II.: *Partikularne Crkve i njihove skupštine*; Naslov VIII.: *Unutrašnje uređenje partikularnih Crkava*. Treba reći da Zakonik na razini dekanata ne predviđa nikakva vijeća.

³² »Ukoliko je moguće, neka u dijecezama postoje vijeća koja će uz suradnju klerika i redovnika s laicima pomagati apostolske pothvate Crkve... Ova bi vijeća trebala, ako je moguće, postojati na župskom, međuzupskom, međubiskupijskom, nacionalnom i međunarodnom planu« (AA 26, 1–2).

³³ Usp. EV 4/1902–1923.

³⁴ Usp. EV 4/1945–2328.

³⁵ EV 4/2287; usp. i J. DÍAZ, *Consiglio pastorale parrocchiale (Consilium pastorale paroeciale)*, u: *Nuovo Dizionario di diritto canonico, nav. dj.*, str. 303–304.

Osnivanje je župnog pastoralnog vijeća fakultativno od strane dijecezanskog biskupa, ali zakonski tekst i u ovom slučaju usvaja zapovjedni oblik, premda uvjetovan s dva elementa koji su izričito navedeni u kan. 536, § 1:

1. da osnutak po sudu dijecezanskog biskupa bude prikladan;
2. da se biskup posavjetovao s prezbiterkim vijećem.

Treba primijetiti da prvi uvjetni element nije sinonim za »nužan«, niti »veoma koristan ili veoma prikladan«, nego da je dovoljno, prema objektivnom značenju upotrijebljenog izraza, da je »prikladno« (*opportunos* = zgodan, prikladan; izvrnut, izložen). Prema hrvatskom rječniku »prikladan« = koji odgovara potrebi, zahtjevu, koji pristaje, pogodan, podesan, dobar, zgodan.³⁶

U skladu s kan. 536, § 1, te nakon saslušanja mišljenja prezbiterkog vijeća na sjednici održanoj dne 9. svibnja 1988., dijecezanski biskup, msgr. Ćiril Kos, donio je *Odluku* o osnivanju pastoralnog vijeća u svim župama Đakovačke i Srijemske biskupije.³⁷ Tako je osnivanje župnih pastoralnih vijeća postalo obvezatno po krajevnom pravu za sve župe Đakovačke i Srijemske biskupije.

Način osnivanja, vođenja i djelovanja pastoralnog vijeća ravna se prema odredbama koje je donio dijecezanski biskup.³⁸

2) Sastav

Zakonik daje samo opću uputu za sastav pastoralnog vijeća. Pastoralno se vijeće sastoji od župnika, koji je po pravu njegov predsjednik, i od svih koji snagom svoje službe sudjeluju u pastoralnoj brizi za župu kao što su: župni vikari, kapelani, rektori crkava, trajni đakoni, lektori, katehisti; i od drugih vjernika.

Smatramo da i članovi ustanova posvećenoga života i družba apostolskoga života koji vrše svoju pastoralnu aktivnost u župi (npr. vjeroučitelji ili vjeroučiteljice), trebaju biti članovi župnog pastoralnog vijeća, prema širokom tumačenju odredba kan. 536, § 1. Srazmjer njihovog predstavljanja, kao i način imenovanja, utvrdit će biskupijske odredbe.

Zakonik prepušta široki prostor dijecezanskom biskupu da odredi:

1. Oblik imenovanja ili izbora članova vijeća koji će ga sačinjavati snagom svoje službe;

2. Određivanje konkretnih ciljeva, vodeći uvijek računa da oni ne smiju prijeći područje naznačeno za ta vijeća, a njihovo je područje da surađuju u pastoralnoj aktivnosti. Prema tome, ne radi se o nekom tijelu upravljanja s posebnim

³⁶ Usp. V. ANIĆ, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi liber, Zagreb, 1991., *prikladan*, str. 546.

³⁷ Usp. *Obavijesti* (1988.), 131.

³⁸ Usp. *Obavijesti* (1988.), 132–133.

jurisdikcijskim funkcijama, a u njegovu mjerodavnost još manje ulazi odlučivanje ili izjašnjavanje o pitanjima vjere i morala;

3. Broj članova vijeća;

4. Način sazivanja, učestalost sjednica...

Sastav svakog pojedinog pastoralnog vijeća treba voditi računa o posebnoj fizionomiji svake župe, o postojanju pojedinih skupina, pokreta i crkvenih udruga. Svakako treba izbjeći osnivanje pastoralnih vijeća s prevelikim brojem članova što bi moglo učiniti zajedničko savjetovanje veoma teškim, ako ne i nemogućim. Ali je jednako tako važno izbjeći osnivanje pastoralnih vijeća koja bi malo ili nikako predstavljala župnu zajednicu.³⁹

Prema tome, župno pastoralno vijeće:

- sastoji se ne samo od laika, nego i od svih koji sudjeluju, na temelju svoje službe, u brizi za župu;
- na čelu je župnik;
- ravna se, s obzirom na svoj sastav i na funkcioniranje, prema odredbama koje donese dijecezanski biskup;
- ima samo savjetodavni glas (kan. 536, §§ 1-2).

3) Svrhe

Svrha je pastoralnog vijeća pružanje pomoći župi u pomaganju i unapređivanju pastoralne djelatnosti. U sličnosti s kan. 511, koji se odnosi na biskupijsko pastoralno vijeće, župnom pastoralnom vijeću pripada, pod vlašću župnika, istraživati, raspravljati i iznositi konkretne prijedloge s obzirom na župni pastor.⁴⁰

Premda se sve ono što je određeno za biskupijsko pastoralno vijeće, bilo općim pravom (kann. 511–514), bilo krajevnim pravom (odredbe biskupske konferencije i biskupijske odredbe), ne treba nužno primijeniti i na župna pastoralna vijeća, ništa ne priječi, dapače će, u nekim slučajevima, biti i veoma prikladno da se izvrši odgovarajuće prenošenje i prilagođivanje te normative, po analogiji svrhe i strukture koju pravo daje obojima vijećima. Poštujući, ali ne i dijeleći, i druga mišljenja, vjerujemo da se, ako postoje oba vijeća, ona moraju shodno međusobno uskladiti.⁴¹

Ako se ispravno shvati i ostvari, pastoralno vijeće je djelotvorno sredstvo velike važnosti, budući da promiče »zajedništvo« župnika i njegovih župljana kao i

³⁹ Usp. P. URSO, *La struttura interna delle Chiese particolari*, u: *AA.VV., Il diritto nel mistero della Chiesa, II., Il Popolo di Dio...*, II edizione, PUG, Roma 1990., str. 499.

⁴⁰ Usp. L. CHIAPPETTA, str. 636.

⁴¹ J. DÍAZ, *nav. dj.*, str. 304–305.

njihovo zajedništvo s vlastitim pastirom, a ostvaruje na konkretni način sudjelovanje župne zajednice u životu i poslanju Crkve. Njegovo utemeljenje pripada župniku. Prema kan. 536, § 1, dijecezanskom biskupu pripada samo sud o prikladnosti takve ustanove, ali očito da on može sebi pridržati i sam čin utemeljenja, ako to bude smatrao prikladnim.

2. Ekonomsko vijeće (kan. 537)

1) Obvezatnost

Ekonomsko je vijeće (*consilium a rebus oeconomicis*) nasljednik »crkvenog odbora«⁴² prijašnjeg Zakonika (usp. kann. 1183–1184).

Biskupska je sinoda, slavljena 1971., inzistirala na tome da »i laici vrše glavne funkcije s obzirom na vlasništvo Crkve i da aktivno sudjeluju u upravljanju njezinim dobrima«. ⁴² Na taj se način postiže veća odgovornost laika u Crkvi, na ekonomskom području, a s druge strane, kler će svjedočiti, kako je i pravedno, svoje stvarno odricanje od vremenitih dobara.

Ekonomsko vijeće je *obvezatno* za svaku župu (kan. 537). Dapače, prema kan. 1280, svaka pravna osoba treba imati vlastito ekonomsko vijeće ili barem dvojicu savjetnika, koji pomažu upravitelju u obavljanju službe.

Kan. 537 ne pravi razliku između velikih i malih župa. Prema tome, obvezatno je osnovati župno ekonomsko vijeće i u manjim ili ekonomski slabijim župama. ⁴³

2) Sastav i svrhe

Sastav, trajanje i ovlasti župnih ekonomskih vijeća uređene su, osim općim pravom, i odredbama izdanim od dijecezanskog biskupa. ⁴⁴ Njihov je cilj pružanje pomoći župniku u upravljanju župnim dobrima, uz održavanje propisa kan. 532, prema kojem župnik zastupa župu u svim pravnim poslovima i treba se brinuti da se župnim dobrima upravlja prema odredbama kann. 1281–1288.

U sličnosti s kan. 492, koji se odnosi na biskupijsko ekonomsko vijeće, i župno se ekonomsko vijeće, kojemu je na čelu župnik, treba sastojati od barem trojice vjernika, zaista stručnih u ekonomiji i svjetovnom pravu te koji se odlikuju poštenjem, i koji su osim toga brižni za interese Crkve.

⁴² EV 4/1276.

⁴³ Usp. J. DÍAZ, str. 301.

⁴⁴ Usp. *Obavijesti* (1988.), 134–135.

Za ekonomska se vijeća može, prema biskupijskim odredbama, upotrijebiti sljedeća temeljna shema:

1. Župnog ekonomskog vijeću predsjedava župnik, kao zakoniti predstavnik župe (kan. 532), a sastoji se od broja vjernika koji je razmjeran veličini župe, a koji ne smije biti manji od dva člana, koji su na neki način stručnjaci za upravljanje ekonomskim dobrima i prokušani cjelovitošću morala;

2. Članove župnog ekonomskog vijeća imenuje župnik prema biskupijskim odredbama, ako one postoje, ili nakon što se savjetovao s razboritim osobama u župi. Prema okolnostima osoba i mjesta, biskupijske odredbe mogu odrediti da župna ekonomska vijeća sačinjavaju izabrani članovi, imenovani članovi i članovi koji su to zbog službe koju vrše, npr. predsjednik župnog karitasa.

3. Imenovanje je članova na određeno vrijeme koje se može i ponoviti.

4. Vijeće ima zadaću da pomaže župniku u upravljanju ekonomskim dobrima župe. Tu spada izrađivanje godišnjeg predračuna primitaka i izdataka i ispitivanje konačne bilance.⁴⁵

3) Odnos između župnih vijeća

Odnos između župnih vijeća možemo iznijeti u nekoliko točaka.

1. Najprije treba naglasiti da je riječ o dvije različite ustanove. Njihove razlike proizlaze iz samog teksta Zakonika, kako smo već vidjeli, te iz različite obvezatnosti, sastava i svrhe vijeća.

a) S obzirom na *obvezatnost* tih dvaju vijeća razlika je jasna: pastoralno vijeće nije obvezatno iz same odredbe Zakonika, ali ono može postati obvezatno iz odluke dijecezanskog biskupa. Ako se dijecezanski biskup odluči za osnivanje pastoralnog vijeća, ono postaje obvezatno za sve župe njegove biskupije; naprotiv, ekonomsko je vijeće obvezatno za svaku župu prema odredbi samog Zakonika. Stoga je svaki župnik dužan ustanoviti ga, ako ga nema, a ako to ne učini, vjernici imaju pravo uteći se biskupu i zahtijevati njegovu uspostavu.

b) Različit je i *sastav* vijeća. Taj zaključak ne izvodimo iz samog Zakonika, jer se i kod jednog i kod drugog vijeća spominju »vjernici« kao članovi, nego iz same različite svrhe. Naime, u pastoralnom vijeću svi članovi župe po sebi mogu sudjelovati u unapređenju pastoralne djelatnosti, dok bi u ekonomskom vijeću župniku morali pomagati u upravljanju župnim dobrima samo oni vjernici koji su »vješti« u tim stvarima.

⁴⁵ Usp. J. DÍAZ, str. 301.

c) Različita je *svrha* vijeća. Svrha je pastoralnog vijeća unapređenje pastoralne djelatnosti župe; dok je svrha ekonomskog vijeća pomagati župniku u upravljanju župnim dobrima.

2. Iz činjenice što Zakonik ne tvrdi, kao što to čini za pastoralno vijeće, da ekonomsko vijeće ima samo *savjetodavni glas*, može se s pravom zaključiti da mu biskupijske odredbe mogu dati, u nekim okolnostima, *odlučujući glas* ili, barem, odrediti da je župniku za izvršenje određenih čina potreban pristanak ekonomskog vijeća.⁴⁶

3. Ovdje nam se samo po sebi nameće pitanje: smije li izvršavanje navedenih zaduženja obavljati jedno vijeće, budući da nije uvijek lako naći sposobne i spremne ljude za oba vijeća. Imajući u vidu da pastoralno vijeće nije obvezatno prema općem pravu i da njegova uspostava ovisi o odluci dijecezanskog biskupa, čini se da ništa ne priječi da biskup zadaće pastoralnog vijeća povjeri ekonomskom vijeću?

4. Neki je član Papinske komisije za reviziju Zakonika, još prije plenarne sjednice 1981., postavio slično pitanje: »Treba li predvidjeti neku povezanost ili odnose između pastoralnog i ekonomskog vijeća?«. Odgovor je bio kategoričan: »Ne smije se predvidjeti nikakva povezanost, jer je riječ o različitim tijelima«.⁴⁷

Poštujući ovaj autoritativan i odlučan odgovor Papinske komisije, ipak smatramo da možemo zamisliti barem dvije povezanosti između ta dva župna vijeća.

Istina je da pastoralno vijeće treba raspravljati o stvarima koje se odnose na pastoralno djelovanje, ali ono jednako tako može raspravljati i o ekonomskim pitanjima, ukoliko se radi o pitanjima koja se tiču pastoralnog djelovanja. Tako npr. neko ekonomsko pitanje može imati dva različita aspekta: pastoralni i čisto tehnički. Ako netko pokloni nekoj župi kuću, svakako joj treba odrediti svrhu. Pitanje poklonjene kuće ima dva aspekta. Jedan je pastoralni: za koju će svrhu kuća služiti (za katehezu...), a drugi je tehnički: pitanje adaptacije kuće, pitanje novca... O prvom aspektu raspravlja pastoralno, a o drugom ekonomsko vijeće.⁴⁸

⁴⁶ Usp. P. URSO, *nav. dj.*, str. 503. Čl. 11 daje ekonomskom vijeću odlučujući glas, o čemu usp. *Obavijesti* (1988.), 135: »Članovi ekonomskog vijeća imaju odlučni glas kadgod je posrijedi izvanredna uprava crkvenim dobrima župe. Izvanrednom upravom se smatra kad vrijednost posla prelazi svotu od 3.000 USA dolara«.

⁴⁷ »Oporteretne praevidere aliquam connexionem seu relationes consilium pastorale inter et consilium a rebus oeconomicis? (Quidam Pater). R. *Nulla conexio praevidenda est, quia agitur de organis diversis*« (*Communicationes* 14 [1982.] 226).

⁴⁸ Usp. N. ŠKALABRIN, *Župna vijeća u Zakoniku kanonskog prava*, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 118 (1990.), 170–171; usp. i S. ZEC, *Župno pastoralno vijeće i župno ekonomsko vijeće u Zakoniku kanonskog prava*, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije*, 124 (1996.), 271–274.

Na koncu treba reći da postoji poneki autor, kao što je J. Díaz, koji, istina, izražava svoje slaganje s uglednim naučnim stavovima, ali ipak smatra da bi skup mogao spojiti župna vijeća u jedno tijelo (župni odbor), koje bi bilo obskrbljeno odredbama koje bi sadržavale i svrhu ekonomskog vijeća.⁴⁹

Zaključak

Kategorija individualnih prava dobiva danas u svijetu apsolutni primat koji ponekad graniči sa zloupotrebom. Slobodarski se duh dvadesetog stoljeća oživotvorio preko načela *individualizma*. U sve većoj se mjeri svaki pojedinac smatra podjednako ovlašten da ostvaruje svoje interese i da ga društvene institucije u tome ne sputavaju već da ga čak podupiru. Isprva važna zaštitna prava počinju ustupati mjesto novim samoodredivim pravima. Time je otvoren zaista *put bez cilja*, put ostvarivanja autonomnih interesa u čijoj osnovi leži sloboda izbora ne sputavana roditeljskim, obiteljskim, religijskim ili institucionalnim autoritetima. U evoluciji pravnog pristupa pratimo prodiranje novih ideja zaštite pojedinca.⁵⁰

U našem smo izlaganju prikazali da izgradnja biskupije i župe nije plod rada i zalaganja nekog pojedinca nego biskupijske zajednice i župnih zajednica u kojima se izgrađuje zajedništvo. Vrhovni je cilj i zakon u Crkvi spasenje duša (kan. 1752) u kojem se rješava i dobro pojedinca i opće dobro, tj. dobro čitave Crkve.

Reforme zacrtane u Zakoniku izložene su opasnosti da ostanu samo *mrtvo slovo* na papiru, ako se ne ostvare u partikularnim crkvama i u pojedinim župnim zajednicama, u kleru i narodu. Možda će biti potrebno više od jedne generacije da se zakon pretoči u životnu naviku, ali prije toga potrebno je da se stvori *novi mentalitet*. Obdržavanjem kanona ući će načela Zakonika u život naroda i samo će tada nove institucije pokazati svoju učinkovitost. Tako npr. neće biti dovoljno ustanoviti u župi pastoralno vijeće, dok se vjernici ne uvjere da su upravo oni protagonisti vlastite pastoralne aktivnosti. Neće biti dovoljno propovijedati o odgovornosti vjernika, sve dok oni budu puki izvršitelji župnikovih odluka. Isto vrijedi i za odnos biskupa i prezbitera; klerika i laika. Potrebno je skupa primijeniti i norme i poduzeti sve da one ožive duh. Staroj krilatici: »*dixit laicus clero numquam tibi amicus ero*«, bez obzira kako se ona shvaćala i tumačila, više doista nema mjesta.

Kratko i sažeto nabrojanje različitih vijeća i njihovih uloga pokazuje da je u crkvenim *strukturama* mnogo toga već pokrenuto. Međutim, sve te reforme neće

⁴⁹ Usp. J. DÍAZ, str. 300.

⁵⁰ Usp. M. KLEIN – TH. MARIE, *L'autonomia giudiziaria del contenzioso familiare*, u: *Rivista trimestrale di diritto e procedura* 38 [1984.] 1126; usp. i N. HLAČA, *Utjecaj i propusti zakonodavstva u odgoju mladeži*, str. 4. Predavanje je održano na TPT za svećenike u Zagrebu 1998.

biti učinkovite bez stvarne promjene mentaliteta kršćanskog puka i napose klera. Temelj svake reforme ostaje oblikovanje čvrste i žive vjere, objektivno poznavanje saborskih dokumenata i uputa za njihovo provođenje u život, međusobno povjerenje na različitim razinama kroz iskrenu suradnju i ljubav. Samo će tako novi Zakonik biti prihvaćen i postati uspješno sredstvo za ostvarenje Sabora, jer zakon je bez Duha mrtav.⁵¹

Istina, zakon nije sve u Crkvi, ali je on Crkvi prijeko potreban kao i karizma, tvrdi P. Felici.⁵² Ivan Pavao II. jasno kaže da svrha Zakonika nije da nadomjesti vjeru, milost, karizme, a posebno ne ljubav u životu Crkve ili vjernika. Naprotiv, svrha je Zakonika da stvori takvo uređenje u crkvenom društvu koje, dajući prvenstvo ljubavi, milosti i karizmama, istodobno olakšava njihov uređeni razvoj u životu crkvenog društva i pojedinaca koji mu pripadaju.⁵³

Summary

ECONOMIC AND PASTORAL COUNCIL

The author starts out from the fact that the II Vatican synode emphasised the importance of cooperation among all believers in building the Church. This cooperation is created, among other things, through the activities of two councils: economic and pastoral. His sources are from the 2nd Vatican Council, M.P. Ecclesiae Sanctae, the Directory for the Bishop's pastoral service Ecclesiae imago, the Congregation Circular for the clergy Omnes christifideles, and particular weight is given to the provisions of the canon-law statute book concerning the above-mentioned councils.

The Salvation sent to all God's people, in which believers have their own degree of responsibility according to their position in the Church, must not be limited, excluding that sent to ordained shepherds or church hierarchy, but it requires the participation of all believers.

The article is divided into two parts: the first part discusses the councils at the diocese level, and the second part councils at the parish level.

Key words: diocese bishop, parish priest, diocese, parish, pastoral council, economic council, advisory role, deciding vote.

⁵¹ Usp. A. GIACOBBI, *Il diritto nella storia della Chiesa. Sintesi di storia delle fonti*, u: *Il diritto nel mistero della Chiesa*, nav. dj., str. 213–214; usp. i N. ŠKALABRIN, *Uvod u kanonsko pravo*, Đakovo, 1994., str. 103–104.

⁵² P. FELICI, *Una questione elegante: favorevole o odiosa in norma penale?* u: *Communications* 10 [1978.], 280.

⁵³ Usp. IOANNES PAULUS II., *Sacrae disciplinae leges*, str. XXIX.